

7.4.2022

VMJulKICT

Päivi Anttila, Sami Kettunen

Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeen ohjausryhmä

Aika 7.4.2022 klo 14.00-16.00

Paikka Teams

Osallistujat	Jarkko Levasma	ICT-johtaja, VM	pj
	Maria Nikkilä	tietohallintoneuvos, VM	vpj
	Mikko Levämäki	erityisasiantuntija, SM	jäsen
	Johanna Kari	neuvotteleva virkamies, SM	varajäsen
	Laura Eiro	ylivohtaja, LVM	jäsen
	Tomi Kytölä	erityisasiantuntija, OKM	jäsen
	Tiina Salminen	johtava asiantuntija, TEM	varajäsen
	Teemupekka Virtanen	erityisasiantuntija, STM	jäsen

Sihteeristö:

Teemu Kääriäinen	erityisasiantuntija, VM	
Markus Rahkola	erityisasiantuntija, VM	
Kimmo Mäkinen	erityisasiantuntija, VM	
Riitta Partala	johtaja, DVV	
Juhani Ruutu	ylitarkastaja, POHA	
Sami Kettunen	hankepäällikkö, VM	pääsihteeri
Päivi Anttila	hankekoordinaattori, VM	sihteeri

Erikseen kutsuttuna Katja Keckman viestintäpäällikkö, VM

Poissa Liisa Huhtala hallitusneuvos, TEM

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen (Jarkko Levasma)

Päätösesitys: Hyväksytään kokouksen esityslista.

Päätös: Hyväksyttiin.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 1) (Jarkko Levasma)

Päätösesitys: Hyväksytään edellisen kokouksen pöytäkirja.

Päätös: Hyväksyttiin.

3. Hankkeen tilannekatsaus (liitteet 2-4)

Päivitetty ratkaisukuvaus (liitteet 2-2b)

Sami Kettunen esitteli versioon 0.91 tehdyt päivitykset:

- Kuvattu tunnistustavan välittäminen asiointipalveluille
- Vaihtoehtoinen väline termi korvattu HE:n mukaisella 'luonnollisen henkilön tunnistusvälineellä'
- Ulkomaalaisen asiointiväline termi korvattu HE:n mukaisella 'Ulkomaalaisen digitaalinen asiointiväline'
- Tiedon hyödyntäjän tunnistaminen
- Tietosuojaja tietoturva; Lisätty uusi pääluku ratkaisukuvaukseen
- Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ja ulkomaalaisen asiointivälineen tietosisältö; DVV päivittänyt luvun 1.1. rakenteen, POHA korjaa vielä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tietosisällöt
- Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen peruminen, kun passi tai henkilökortti perutaan

Tilannekatsaukset luonnollisen henkilön tunnistusvälineestä ja kokonaisturvallisuudesta

Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeen yhtenä tavoitekokonaisuutena on lisätä henkilöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia toimia digitaalisessa yhteiskunnassa. Tavoitteista on johdettu päätelmä, että valtion tulisi tuottaa digitaaliselle henkilöllisyystodistukselle vaihtoehto, jonka henkilö voi saada ja jota voi käyttää osoittaakseen henkilöllisyytensä, jos henkilö ei halua tai pysty käyttämään digitaalista henkilöllisyystodistusta. Voimassa olevat linjaukset on tehty em. päätelmän pohjalta:

- Käyntiasioinnissa olemassa olevat vaihtoehdot ovat passi tai henkilökortti.
- Sähköisessä asiointissa vaihtoehto on henkilökortin kansalaisvarmenne, jonka käyttöaste on vähäinen osin huonon käytettävyyden takia.
- Digitaaliselle henkilöllisyystodistukselle ei ole olemassa tai suunnitteilla passin ja henkilökortin lisäksi vaihtoehtoja fyysiseen laitteeseen tai esineeseen perustuvaa henkilöllisyyden osoittamismenetelmää.
- HE:ssä kuvattu luonnollisen henkilön tunnistusväline on vain ja ainoastaan menetelmä sähköiseen tunnistamiseen, eikä sitä tule sekoittaa tai verrata suoraan digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen.

- Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tuottamisen taustalla on tavoite mahdollistaa kaikille niille, joilla on oikeus suomalaiseen passiin myös oikeus sähköiseen tunnistusvälineeseen.

Tarkastelua

- Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen kustannusten vyöryttäminen passin ja henkilökortin asiakashintaan on osoittautunut hyvin monimutkaiseksi.
 - ✓ Jo tällä hetkellä henkilökortin hakijat joutuvat maksamaan kortilla olevasta kansalaisvarmenteesta – käytännössä siis maksettaisiin kahdesta välineestä samaan käyttötarkoitukseen
 - ✓ Uuden tunnistusvälineen tuominen mukaan passin ja henkilökortin hintoihin ei helposti perusteltavissa, sillä luonnollisen henkilön tunnistusväline ei ole vaihtoehto passille tai henkilökortille, vaan vaihtoehto kansalaisvarmentelle.
 - ✓ Voiko saada sekä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen että luonnollisen henkilön tunnistusvälineen? Miten maksu määräytyisi tässä tapauksessa? Kuinka monta välinettä voi saada yhden passin hinnalla?
- Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tarjoaminen lisämaksullisena palveluna olisi ratkaisuvaihtoehtona oikeudenmukaisin ja vähiten kilpailuoikeudellisia haasteita käsittävä ratkaisuvaihtoehto.
- Palvelua käyttävät vain ne, jotka sitä tarvitsevat tai haluavat, ja käyttäjiltä kerättävillä maksuilla katetaan palvelun tuottamisen kustannukset.
- Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tarjoaminen käyttäjille täysin maksuttomana olisi kokonaiskustannuksiltaan todennäköisesti huomattavasti maksullista korkeampi, koska todennäköisesti useampi käyttäjä hakisi laitteen vain, koska sen saa ilmaiseksi.
- Lisäksi siitä huolehtimisen kynnyks on todennäköisesti matalampi kuin maksullisen palvelun yhteydessä.
- Maksuttomana tarjottava tunnistusväline olisi myös kilpailuoikeudellisesti hyvin hankala.
- Sähköisen tunnistamisen toiminta on markkinaehtoista toimintaa ja valtio tällä hetkellä suurin yksittäinen vahvan sähköisen tunnistamisen markkinan ostaja.
- Valtion tulo käyttäjille maksuttomalla välineellä vapaasti kilpaillulle markkinalle, jossa valtio on suurin ostaja, olisi merkittävä markkinahäiriö.

Jatkovalmistelussa

- Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen tarjoaminen erillisenä lisämaksullisena palveluna olisi ratkaisuvaihtoehtona oikeudenmukaisin ja vähiten kilpailuoikeudellisia haasteita käsittävä ratkaisuvaihtoehto.
- Sihteeristö valmistelee esitystä yo. vaihtoehdosta, jossa eriytettäisiin luonnollisen henkilön tunnistusväline digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta ja sen myöntöprosessista.

Käydyssä keskustelussa liikenne- ja viestintäministeriön edustaja toi esille, toteutuuko esityksessä yhdenvertaisuusehdot ja palveleeko se riittävästi erityisryhmien tilannetta. Kustannukset toivottiin mukaan esitykseen.

Keskustelussa täydennettiin, että Digi- ja väestötietovirasto on tehnyt alustavia laskelmia. Laskelmissa on huomioitava se, että halvin laite ei ole kaikille esteetön, joten tarvitaan vähintään kaksi vaihtoehtoa. Luonnollisen henkilön tunnistusvälineen kustannukset muodostuvat välineen hinnasta, toimittamiskustannuksista sekä käyttäjämääristä riippuvien tunnistuspalvelun ja muiden tausta- ja tukipalveluiden tuottamisen kustannuksista. Välineen hinta vaihtelee laitetyypin ja sen ominaisuuksien mukaan noin 5-25 euron välillä.

Keskustelussa lisättiin, että aikaikkunassa pitäisi löytää sellainen ratkaisu, jolla virastolle jää keinot reagoida muuttuviin tilanteeseen. Ikääntyvien määrä kasvaa ja tunnuslukulaite on hankala käyttää, esim. henkilöiden osalta, joiden lähimuisti alkaa heikentyä. Tarvittaisiin enemmän aikaa, jotta yhdenvertaisuusongelma voitaisiin ratkaista järkevästi.

Keskustelussa pyydettiin huomioimaan, jos tavoitellaan 100%:n kattavuutta yhdenvertaisuusongelma on ja pysyy. Hankkeessa luodaan pohjaa tulevaisuuteen, joten olisi tarpeellista saada aikaan kestävä ratkaisu.

Lisättiin myös, että maksuperustelaki on tarkasti säädelty. Jos passien ja henkilökorttien hintoihin lisätään muita kustannuksia, se tulee perustella. Kustannuksia ei pystytä laittamaan maksuasetukseen, jolleivät ole todellisia.

Keskustelussa todettiin, että Digi- ja väestötietovirastossa pystytään teknisesti kuvaamaan millainen ratkaisun tulisi olla saavutettavuuden ja esteettömyyden osalta, maksullisuus on oma kokonaisuutensa.

Kokonaisturvallisuus

Kokonaisturvallisuuden problematiikka on jollain tavalla kirkastunut, mm. eIDAS2-työstä odotetaan tarkempia ohjenuoria. Erityisesti käyntiasioinnin osalta ollaan mietitty, mihin voidaan nojata ja mihin sitoutua. eIDAS2-työssä oli todettu, että ydinidentiteetin voimassaoloajan osalta on ristiriita; ydinidentiteetin todiste tulee irrottaa voimassaoloajasta. Ehdotetaan linjattavaksi, että ydinidentiteetin todisteiden voimassaoloaika irrotetaan niiden pohjana käytettyjen fyysisten asiakirjojen voimassaoloajoista. Ehdotetaan linjattavaksi HE:n osalta, että henkilöllä voi olla useita voimassaolevia ydinidentiteetin todisteita, mutta vain yksi voimassa oleva digitaalinen henkilöllisyystodistus kerrallaan.

Keskustelussa tuotiin esille, että sisäministeriön esille nostamia asioita olivat mm. liitos tunnistusvälineen ja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen välillä. Voimassaoloaika on sovittu ohjausryhmässä jo aiemmin. Kustannusten vyöryttäminen passien ja henkilökorttien hinnoissa avautuu täysin uusiksi.

Keskustelussa lisättiin, että digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voimassaoloaikaan tämä ei vaikuttaisi. Digitaalinen henkilöllisyystodistus ja ydinidentiteetin todiste eriyttäisiin mutta ne kulkisivat käsi kädessä. Muutoksella vahvistettaisiin se, että lompakossa voisi olla myös yksityisen toimijan todiste.

Keskustelussa täydennettiin, että ydinidentiteetin todistetta voidaan käyttää jo nyt ulkomaalaisen asiointivälineen käyttöön.

Liikenne- ja viestintäministeriön edustaja lisäsi, että he ovat pitäneet perusteltuna sitä, että ydinidentiteetin todiste eriytetään digitaalisen henkilöllisyystodistuksen voimassaoloajasta.

Sisäministeriön edustaja esitti, että rahoitusmallia ja maksuasetusta on pohdittava tarkemmin, koska tällä on merkittävä vaikutus maksullisuuteen.

Tilannekatsaus ja riskit

Sami Kettunen esitteli tilannekatsauksen liitteen 4 mukaisesti.

Riskeissä ei muutoksia, säädösaikataulu edelleen tiukka. HE:n lausuntokierrosta on lyhennetty ja lausuntojen yhteenvedolle ja muutoksille aikaa vain rajatusti.

Huolina: Tavoiteltavasta kokonaisturvallisuudesta on eriäviä näkemyksiä: käytettävyys vs. turvallisuus vaatimusten viitekehuksesta linjattava, käyttö työasioissa tai yrityksen valtuuttamana vaatii lisäselvityksiä lausuntokierroksen aikana. Lisäksi luonnollisen henkilön tunnistusvälineen linjauksen mukainen ratkaisu ei ole järkevästi toteutettavissa, vaatii lisäselvityksiä lausuntokierroksen aikana sekä linjaus ydinidentiteetin voimassaolon kytkemisestä passin tai henkilökortin voimassaoloon nähty mahdollisesti ristiriitaiseksi tulevan eIDAS2:n suhteen.

Päätös: Otetiin tiedoksi.

4. Viestintäsuunnitelma (liite 5)

Katja Keckman esitteli viestintäsuunnitelmaa.

Hankkeelle on luotu VM:n, DVV:n ja poliisin yhteinen viestintäsuunnitelma vuodelle 2022. Suunnitelmassa linjataan yhteisiä viestinnän tavoitteita ja ydinviestejä sekä linjataan työnjaosta ja vastuista.

Valtiovarainministeriö vastaa digitaalisen henkilöllisyyden ohjelman ja lainsäädännön valmistelun viestinnästä (tavoitteet, eteneminen, lausuntokierrokset, selvitykset, lainsäädännön EU- ja kansainvälinen yhteistyö) kansalaisille ja sidosryhmille sekä ohjelman viestinnän koordinoinnista. Digi- ja väestötietovirasto vastaa digitaalisen henkilöllisyystodistuksen, luonnollisen

henkilön tunnistusvälineen ja ulkomaalaisen asiointivälineen teknisen kehittämisen viestinnästä ja siihen liittyvästä sidosryhmäviestinnästä sekä vastaa lanseeraussuunnitelman valmistelusta. Poliisi tukee valmisteluvaiheessa VM:n ja DVV:n viestintää ja osallistuu lanseeraussuunnitelman valmisteluun.

Vuonna 2023 lanseerausvaiheen markkinointiviestintä kansalaisille suunnitellaan erikseen. Suunnittelu on aloitettava viimeistään syksyllä 2022. DVV vastaa digitaalisen henkilöllisyyden lanseeraussuunnitelman valmistelusta. (päätetty operatiivisessa ohjausryhmässä 9.3.2022). Poliisi osallistuu omalta osaltaan. Suunnittelussa otettava huomioon markkinointiviestinnän hankintasopimukset ja riittävät viestinnän resurssit. Jokainen organisaatio on tunnistanut osaltaan keskeiset kohderyhmät, sekä myös viestinnän riskit on kartoitettu.

Käydyssä keskustelussa liikenne- ja viestintäministeriön edustaja esitti, että ulkomaalaisen asiointivälineen osalta olisi hyvä tarkentaa, miten asiointipalvelulle viestitään siitä, ettei ulkomaalaisen asiointiväline ole yhtä vahva kuin digitaalinen henkilöllisyystodistus. Viestintäsuunnitelmassa on kuvattu, että digitaalisessa henkilöllisyystodistuksessa tietoturva on vahvempi mutta ei sitä mihin sitä suhteutetaan. Keskustelussa vastattiin, että ydinviestiä on tarpeellista tarkentaa ja käydä keskustelua poliisihallinnon kanssa siitä, mihin turvallisuutta verrataan.

Päätösesitys: Viestintäsuunnitelma hyväksytään.

Päätös: Hyväksyttiin liikenne- ja viestintäministeriön tarkennuksilla.

5. Muut asiat (Jarkko Levasma)

- Tulevat kokoukset: 5.5, 16.6, 1.9, 6.10, 3.11. ja 1.12. klo 14-16
- Päätettiin järjestää ylimääräinen kokous luonnollisen henkilön tunnistusväline – päätöskäsittelyä varten. Ylimääräinen kokous järjestetään 22.4. klo 8-9.

6. Kokouksen päättäminen (Jarkko Levasma)

Kokous päättyi klo 15.24.

Liitteet

Liite 1 Pöytäkirja ohjausryhmä 27.1.22
Liitteet 2-4 Hankkeen tilannekatsaus
Liite 5 Viestintäsuunnitelma